

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

NÁZEV PŘEDMĚTU: **METODIKA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE**

ČÍSLO PŘEDMĚTU: **SPRb/VPLb1280 (SPR280/VPL280), SPRn/VPLn4598 (SPR598/VPL598), SPRn/VPLn8898 (SPR898/VPL898)**

UČITEL SEMINÁRNÍ ČÁSTI (DÁLE JEN „UČITEL“): **prof. PhDr. Libor Musil, CSc.**

VYUČUJÍCÍ V PROGRAMECH SPR A VPLZ: **všichni vedoucí prací¹,**

ORGANIZAČNÍ GARANTI: **v programu SPR Mgr. Jiří Vander, Ph.D.; v programu VPLZ prof. Tomáš Sirovátka**

VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY: **SPR, VPLZ**

STUPEŇ STUDIA: **bakalářský, magisterský**

FORMA STUDIA: **presenční, kombinované**

TYP PŘEDMĚTU: **povinný, v BA ve třetím a v MAN ve druhém semestru studia**

ZPŮSOB VÝUKY: **bloková (7 hodin semináře), zpětná vazba od vedoucího práce¹, individuální konzultace s vedoucím práce¹ (pravidla poskytování konzultací viz níže příloha 2)**

UKONČENÍ KURSU: **zápočet, který uděluje vedoucí práce¹**

POŽADAVKY ZÁPOČTU: **nutno splnit pět úkolů uvedených níže v tabulce 1 a ve výkladu k ní, který po ní následuje.**

CÍLE PŘEDMĚTU: **Předmět je zaměřen na tři cíle:**

→ Za prvé na **zlepšení orientace studentů v očekáváníích učitelů katedry a oponentů.**

→ Za druhé na **zahájení tvorby diplomové práce** formulací jejich východisek (zpřesněného tématu, reflektovaně vymezených cílů práce, zdůvodnění poznávacího cíle, tj. základní výzkumné otázky) a oficiálním vložení zpřesněného tématu do ISu.

→ Za třetí na vytvoření předpokladů pro **včasné zahájení dalších kroků tvorby diplomové práce**, nejpozději na začátku semestru, který předchází semestru, v němž student plánuje obhajobou diplomové práce. Tj. na začátku 4. semestru studia bakalářských studentů nebo na začátku 3. semestru studia magisterských studentů. Nejpozději na začátku semestru, který předchází semestru, v němž student plánuje obhajobou diplomové práce, je třeba zahájit konceptualizaci poznávacího cíle, tj. základní výzkumné otázky (ZVO). Za konceptualizaci

¹ Pokud je uvedeno „(s) vedoucí(m) práce“, znamená to „(s) vedoucí(m) práce nebo konzultant(em)“.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ZVO (vymezení pojmů ZVO, a na ně navazující vyvození dílčích výzkumných otázek, zkráceně DVO) získá student zápočet v předmětu Konceptualizace diplomové práce. Následně v předmětu Diplomový seminář student na začátku semestru, kdy odevzdává a obhajuje práci, provádí šetření, a dále interpretuje svá empirická zjištění, odpovídá na DVO, zodpovídá ZVO, formuluje aplikační doporučení a odevzdává hotový a úplný text práce. Za jeho včasné odevzdání a splnění formálních náležitostí diplomové práce získá student v předmětu Diplomový seminář, těsně před obhajobou zápočet.

PROGRAM PŘEDMĚTU:

- **V rámci zaměření na první výše uvedený cíl** (snahu o zlepšení orientace studentů v očekáváních učitelů katedry a oponentů) **budou studenti pomocí blokového semináře seznámeni s očekáváními katedry (viz zejména Příloha 2) a oponentů vůči závěrečné/diplomové práci ze tří hledisek:**
 - z hlediska **administrativního průběhu** procesu, který začíná oslovením vedoucího práce¹ a končí její obhajobou,
 - z hlediska **metodiky provedení výzkumu**, jehož postup a výsledky budou prezentovány v bakalářské/diplomové práci (volba tématu, formulace cílů, vymezení pojmů a dílčích výzkumných otázek, metodika, šetření, interpretace),
 - z hlediska **konstrukce textu** bakalářské/diplomové práce, jehož prostřednictvím bude k obhajobě předložen postup a výsledky výzkumu studenta.

- **V rámci zaměření na druhý z výše uvedených cílů** (podpora studentů při formulaci tématu, zpřesněného tématu a cílů bakalářské/diplomové práce) **studenti:**
 - vyhledají **vedoucího práce**¹,
 - dohodnou se s ním na **předběžné formulaci zpřesněného tématu** bakalářské/diplomové práce
 - s podporou vedoucího¹ práce si reflektovaným způsobem ujasní a zformulují **východiska formulace poznávacího cíle** své bakalářské/diplomové práce tak,
 - aby mohli spolu s vedoucím práce (resp. konzultantem) **racionálně stanovit zpřesněné téma, zdůvodnit poznávací cíl** bakalářské/diplomové práce
 - a požádat vedoucího práce¹, aby **zpřesněné téma vložil do ISu**, a tím oficiálně zahájil práci na diplomce.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tabulka 1

ÚKOLY, JEJICHŽ SPLNĚNÍ JE PODMÍNKOU UDĚLENÍ ZÁPOČTU:

úkol (upřesnění viz níže)	konzultace	kdo rozhoduje	způsob odevzdání	způsob hodnocení
1/ povinná účast na semináři	učitel	organizační garanti po poradě s učitelem	být pozorný po celou dobu konání semináře	ne/přítomen dle presenčních listin
2/ zpřesněné téma předběžně, max. 2 řádky	diskuse s vedoucím práce ¹	dohoda studenta s vedoucím práce ¹	ve stanoveném termínu vložit do rubriky „zpřesněné téma“ v odevzdávací předmět v ISu soubor ve Wordu, který bude obsahovat 1. zpřesněné téma, 2. jméno vedoucího práce ¹	ne/dodáno
3/ reflexe východisek a formulace poznávacího cíle (to je symbolický, aplikační a poznávací cíl), max. 4 strany (velikost písma 11, řádkování 1,5)	→ písemný komentář vedoucího práce ¹ k jednotlivým verzím cílů → diskuse s vedoucím práce ¹ nad komentářem cílů	vedoucí práce ¹	v učitelem ² daných termínech vložit do odevzdávací v ISu až 3 pokusy o formulaci cílů práce dle zadání (viz příloha 1 „Formulář pro vymezení cílů“)	ne/přijato
4/ zdůvodnění poznávacího cíle (ZVO) argumenty o jeho návaznosti na praktický a teoretický problém a na aplikační cíli, max. 1 strana, (velikost písma 11, řádkování 1,5)	diskuse studenta s vedoucím práce ¹	dohoda studenta s vedoucím práce ¹	1/ student odevzdá text do odevzdávací předmět, 2/ vedoucí práce ¹ uzná, že text obsahuje relevantní zdůvodnění poznávacího cíle, 3/ vedoucí práce ¹ vyvěsí text do zadání zpřesněného tématu daného studenta v ISu	ne/splněno
5/ vložení zpřesněného tématu do ISu	diskuse studenta s vedoucím práce ¹ o zpřesněném tématu na základě zdůvodnění poznávacího cíle	student s vedoucím práce ¹	na základě dohody s vedoucím práce ¹ student připraví českou a anglickou verzi zpřesněného tématu a požádá vedoucího práce ¹ o jejich vložení do ISu; vedoucí práce ¹ zpřesněné téma vloží do rubriky „název“ před případným udělením zápočtu	ne/vloženo

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

UPŘESNĚNÍ ZADÁNÍ ÚKOLŮ UVEDENÝCH VÝŠE V TABULCE:

úkol 1, povinná účast na semináři: Účast na semináři je, až na níže uvedené výjimky, bezpodmínečná, protože instrukce, výklad a jeho ilustrace nelze předat jiným způsobem než osobním výkladem provázeným zodpovídáním dotazů. Nepřítomnost je možná pouze výjimečně, z velmi vážných důvodů, jejichž relevanci případně posoudí na SPR učitel, na VPLZ organizační garant a dotyčný vedoucí práce¹. Podmínkou případného uznání neúčasti je a) doložení důvodů pro omluvu, b) uznání důvodu pro omluvu na SPR učitelem, na VPLZ organizačním garantem, c) evidentní doložení, že student má v plném rozsahu k dispozici informace ze semináře dostupné.

úkol 2, zpřesněné téma předběžně: Student vyhledá vedoucího práce¹ a požádá ho o vedení práce. Společně stanoví předběžnou formulaci zpřesněného tématu práce, jejíž znění vloží vedoucí práce¹ do rozpisu témat v ISu a student odevzdá výše uvedeným způsobem a v uvedeném termínu do odevzdávnice předmětu ISu,

úkol 3, reflexe východisek a formulace poznávacího cíle: Učitel² v rámci úvodní blokované výuky zadává vypracování symbolického, aplikačního a poznávacího cíle (viz příloha 1 „Formulář pro vymezení cílů práce“). Odpovědi na otázky položené ve Formuláři student konzultuje s vedoucím práce¹, od kterého dostává zpětnou vazbu k jednotlivým (nejvýše třem) verzím formulace cílů diplomové práce. V záhlaví dokumentu, ve kterém student odpoví na otázky uvedené ve Formuláři, uvede student své jméno, příjmení, UČO, kód předmětu a zpřesněné téma své diplomové práce. Student uvede své odpovědi do Formuláře tak, aby bylo zcela evidentní, kterými větami či odstavci odpovídá na kterou z položených otázek. Protože zodpovězení jedné otázky je předpokladem zodpovězení následující otázky, student formuluje symbolický, aplikační a poznávací cíl a odpovídá na jednotlivé otázky v pořadí, které je stanoveno Formulářem. V rámci odpovědi na jednotlivé otázky uvedené ve Formuláři student vždy odpovídá pouze na danou otázku, a ne na otázky jiné.

úkol 4, zpřesněné téma, poznávací cíl a jeho zdůvodnění formulací problému a aplikačního cíle: Student zdůvodňuje jím zformulovaný poznávací cíl na základě vedoucím práce¹ přijaté formulace cílů diplomové práce. Tzn., že pomocí své argumentace o praktickém a teoretickém problému (k objasnění, co je to teoretický problém viz příloha 1), a dále pomocí argumentace o svém aplikačním cíli jasně zdůvodní, proč je třeba, aby jím zformulovaná ZVO zněla právě tak, jak ji student zformuloval. Schematicky vzato postupuje student při zdůvodňování poznávacího cíle následovně: 1/ uvede/vysvětlí praktický a teoretický problém → uvede/vysvětlí, jak si představuje žádoucí stav řešené problematiky (praktického a teoretického problému) → uvede/vysvětlí, co se potřebuje dozvědět, aby mohl vyřešit teoretický problém a díky tomu pomoci dosáhnout žádoucího stavu řešené problematiky → ukáže, že ZVO je zformulována právě tak, aby se jejím zodpovězením dozvěděl právě to, co se potřebuje dozvědět. Text zdůvodnění ZVO je předběžnou verzí první strany Úvodu diplomové práce. Výsledné zdůvodnění vloží student v termínu stanoveném učitelem² do odevzdávnice předmětu v ISu, vedoucí práce¹ posoudí, zda předložený text obsahuje relevantní zdůvodnění poznávacího cíle, a relevanci zdůvodnění potvrdí tím, že text zdůvodnění vloží do konce daného zkuškového období do zadání tématu závěrečné/diplomové práce daného studenta v ISu.

úkol 5, vložení zpřesněného tématu do ISu: Jakmile student s vedoucím práce¹ dospěje k dohodě o poznávacím cíli a jeho zdůvodnění, společně potvrdí nebo upřesní dříve navržené

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

zprecizované téma diplomové práce. Student připraví českou a anglickou verzi zprecizovaného tématu a požádá vedoucího práce¹, aby je vložil do rubriky „název“ v ISu.

DOPORUČENÁ LITERATURA Z METODOLOGIE ZKOUMÁNÍ:

Alston, M., Bowels, W.: Research for social workers: an introduction to methods.

Routledge, 2003 (or other editions).

Babbie, E. R., Babbie, E.: The practice of social research. Wadsworth Publishing, 2009 (or other editions).

Bryman, A.: Social Research Methods. Oxford University Press, 2008 (or other editions).

Disman, M.: Jak se vyrábí sociologická znalost. SLON, 1993.

Patton, M.Q.: Qualitative Research and Evaluation Methods. Sage, 2002 (or other editions).

Pokyny k vypracování bakalářských nebo magisterských diplomových prací na www katedry SPSP.

Punch, K. Úspěšný návrh výzkumu. Portál, 2008.

Silverman, D.: Ako robíť kvalitatívny výzkum. Pegas, 2005.

Straits, B.C., Singleton, R., Singleton, R.: Approaches to social research. Oxford University Press, 2009 (or other editions).

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha 1: Formulář pro vymezení cílů práce:

Jméno, příjmení, UČO, kód předmětu:

Zpřesněné téma:

otázky k formulaci symbolického cíle:

ot. 1 Na jaký praktický problém chcete volbou a formulací tématu své práce upozornit?

Uveďte:

1a) popis toho stavu předmětu Vašeho zájmu, který Vy osobně považujete za nežádoucí:

Za nežádoucí považuji, že

.....

1b) Vaši představu vysvětlení, komu a jak podle Vás Vámi popsany nežádoucí stav škodí:

Uvedený nežádoucí stav podle mně škodí tomu a tomu, takovým a takovým způsobem

.....

ot. 2 Teoretický problém, aneb co dosud nevíme o problematice uvedené výše ve formulaci praktického problému (dále jen „řešená problematika“)? Uveďte:

2a) Jaká hlavní zjištění o řešené problematice obsahují publikace existujících výzkumů této

problematiky v ČR a v zahraničí a jaké obecnější poznatky o řešené problematice lze z těchto zjištění vyvodit?

.....

2b) Co o stavu řešené problematiky nevíme?

.....

.....

ot. 3 Koho chcete na daný problém volbou a formulací tématu své práce upozornit?

Na výše uvedený problém chci především upozornit ten a ten subjekt

.....

ot. 4 Jaké postoje, představy, názory, předsudky, preference, zájmy podle Vašeho názoru brání subjektu uvedenému v odpovědi na ot. 3, aby Vámi uvedenému problému věnoval patřičnou pozornost?

Tomu a tomu (výše uvedenému) subjektu brání věnovat problému přiměřenou pozornost

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

otázky k formulaci aplikačního cíle:

ot. 1 Jaké změny problematického stavu, který jste uvedl/a výše, respektive, jakého žádoucího stavu a přínosu tohoto žádoucího stavu chcete podle Vašich představ pomocí poznatků Vaší práce dosáhnout? Uveďte:

1a) popis stavu, jehož dosažení Vy osobně považujete za žádoucí:

Za žádoucí považuji, aby

.....

1b) vysvětlení, komu a jak by podle Vás mělo dosažení výše uvedeného žádoucího stavu prospět:

Popsaný žádoucí stav by měl podle mě prostě tomu a tomu subjektu ..., tak a tak

.....

ot. 2 Co vše se (bez ohledu na to, zda to vše lze zjistit jedním výzkumem a vepsat do jedné diplomky) potřebujete dozvědět, abyste s pomocí získaných poznatků mohl/a výše uvedeného žádoucího stavu dosáhnout?

Potřebuji zjistit to a to

.....

ot. 3 Jak to zařídíte a co konkrétně uděláte, abyste s poznatky své práce prakticky dosáhl/a výše uvedeného žádoucího stavu?

Získané poznatky využiji k tomu a tomu Udělám to a to Budu přitom

postupovat takovým a takovým způsobem

poznávací cíl (základní výzkumná otázka):

1) jedna otázka 2) s otazníkem na konci, 3) na kterou není známa odpověď, 4) ptá se na současný /problematický/ stav předmětu Vašeho zájmu, ale neptá se na postup nebo možnosti řešení problému, který z odpovědi na ni posléze vyvodíte, 5) její zodpovězení Vám umožní získat právě ty poznatky, které potřebujete, abyste mohl dosáhnout výše uvedeného žádoucího stavu a vyvolat jeho příznivé důsledky, to je naplnit Váš aplikační cíl².

.....

.....?

² Instrukce k formulaci poznávacího cíle je možné po přečtení vymazat.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

příloha 2

PRAVIDLA POSKYTOVÁNÍ KONZULTACÍ PŘI PSANÍ BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Účelem této instrukce je poskytnout autorům diplomových³ prací oborů SPR a VPLZ průvodce procesem konzultací a tvorby diplomky. Instrukce navazuje na předmět Metodologie bakalářské/diplomové práce, který vyučuje prof. Libora Musila a vedoucí prací¹.

Proces konzultace a tvorby diplomky je rozdělen do sedmi, u magisterských studentů osmi kroků (viz druhá část tohoto textu). Ty je možné zdárně učinit podle následujících zásad:

- **Krok není možné učinit, pokud nebyl ukončen krok předcházející!** Výjimkou z tohoto pravidla je výhradně krok první.
- **Každý krok je ukončen odevzdáním kompletně zpracovaného zadání daného kroku!** Vypracované a ukončené zadání odevzdá student celé písemně školiteli! Ukončenou část práce školitel přečte a po přečtení poskytne k danému kroku zpětnou vazbu a konzultaci.
- **Během vypracování závěrečné práce čte školitel vypracované zadání každého dílčího kroku pouze jednou** (viz předcházející odrážka)! **Podruhé mu věnuje pozornost po předložení celku práce** (viz níže krok 6)!
- **V průběhu vypracování jednotlivých kroků poskytuje školitel autorovi podle potřeby dílčí konzultace, na které si student připraví konkrétní dotazy!** Tyto dotazy se mohou týkat vypracování zadání daného kroku nebo návaznosti daného kroku na celek práce! Během dílčích konzultací k určitému kroku nebude školitel odpovídat na dotazy, které se týkají vypracování zadání jiných kroků.

Jinak řečeno: **AUTOR VYTVÁŘÍ DIPLOMKU POSTUPNĚ PO JEDNOTLIVÝCH KROCÍCH!** Vedoucí práce¹ mu během vypracování jednotlivých kroků odpovídá na konkrétní dotazy, které musí směřovat k vypracování daného kroku. Každý krok ukončí školitel tím, že jedenkrát přečte vypracovanou dílčí část textu a poskytne k ní zpětnou vazbu. Nakonec přehledně celou práci z hlediska její ucelenosti, to je z hlediska jejího zaměření na naplnění vytyčeného cíle. Dle potřeby školitel autorovi zodpoví dotazy k formálním náležitostem práce nebo studenta odkáže na jiný zdroj informací.

Výkladem kroků 1 až 7 se zabývá výuka předmětu Metodologie závěrečné práce, ve kterém může student získat zápočet. Krok 1 a 2 je předmětem pozornosti v rámci předmětu Metodika diplomové práce. Kroky 3 je předmětem pozornosti v rámci předmětu Konceptualizace diplomové práce, kde studentovi udělí zápočet vedoucí práce¹ pod podmínkou, že mu student odevzdá akceptovatelnou první verzi teoretické části práce (viz níže krok 2 a 3).

³ V rámci administrativních procedur a v ISu bývají někdy bakalářské diplomové práce označovány termínem „závěrečné práce“ nebo „bakalářské práce“, kdežto výraz „diplomová práce“ bývá rezervován pouze pro magisterské diplomové práce. Toto administrativní rozlišení nic nemění na skutečnosti, že jak studenti bakalářského, tak studenti magisterského studia uzavírají své studium psaním diplomové práce, jejíž název a výsledek obhajoby je posléze uveden na diplomu. Očekávání katedry vůči autorům a textům obou typů „diplomek“ se liší dílčím způsobem, jejich struktura je však v zásadě stejná.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

POSTUP TVORBY DIPLOMKY A PROCES KONZULTACE SESTÁVÁ Z NÁSLEDUJÍCÍCH KROKŮ:

1. krok: VOLBA A FORMULACE TÉMATU

zadání: Vyhledejte vedoucího¹ práce a předběžně s ním upřesněte téma své diplomové práce.

2. krok: VYMEZENÍ CÍLŮ

zadání: Jedna až dvě strany obsahující jasně formulovaný symbolický, poznávací a aplikační cíl a jejich zdůvodnění. Poznávací cíl musí být prezentován ve formě jedné otázky ukončené otazníkem. (Viz výše Přílohu 1.)

důležitá poznámka: Téma není cíl!!!

3. krok: ROZPRACOVÁNÍ KLÍČOVÝCH POJMŮ, OTÁZEK, PŘÍPADNĚ HYPOTÉZ

zadání: Student předloží část práce, ve které, 1) na základě relevantní literatury vymezí význam a strukturu pojmů, o něž se opírá formulace poznávacího cíle, a 2) uvede dostupné empirické poznatky o jednotlivých aspektech takto vymezených pojmů. Z takto uspořádaných poznatků 3) vyvodí dílčí výzkumné otázky a případně – v závislosti na povaze zkoumaného jevu a předběžné volby „kvantitativní“ nebo „kvalitativní“ strategie výzkumu – také hypotézy (zdůvodněné domněnky o tom, jak by mohly znít odpovědi na dílčí otázky).

4. krok: VOLBA A POPIS METODIKY ZKOUMÁNÍ

zadání: Na základě dílčích výzkumných otázek (případně hypotéz) student navrhne a zdůvodní zvolený design zkoumání, jehož součástí je metoda a strategii zkoumání, použité techniky zjišťování, jednotka zkoumání a zjišťování a jejich výběr, operacionalizace (indikátory a jejich operacionální podobu), výzkumný nástroj (např. scénář rozhovoru, dotazník, kritéria pozorování atp.).

5. krok: VÝSLEDKY ŠETŘENÍ, INTERPRETACE ZJIŠTĚNÍ A POZNATKY VÝZKUMU

zadání: Po provedení vlastního (teoretického nebo empirického) šetření autor předloží zjištěné informace a jejich interpretaci. Cílem interpretace empirických zjištění je zodpovězení dílčích otázek výzkumu (případně testování hypotéz). Při interpretování svých zjištění se autor o teoretické poznatky 2. kroku (vymezené pojmy poznávacího cíle).

6. krok: ZÁVĚR

zadání: V závěru autor na základě odpovědi na dílčí výzkumné otázky odpoví na poznávací cíl (základní výzkumnou otázku – viz krok 1) a uveden hlavní, z textu diplomky vyplývající argumenty, práce, kterými může svou odpověď na poznávací cíl podpořit.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

7. krok: CELEK

zadání: Student spojí výsledky předcházejících kroků do celku nejen mechanicky, ale především tak, že znovu promyslí vnitřní provázanost jednotlivých částí, aby celý text co nejsystematičtěji směřoval od výchozí výzkumné otázky (poznávacího cíle – viz krok 1) k jejímu závěrečnému zodpovězení (viz krok 5).

8. krok: STAŤ

zadání: Studenti magisterského studia zformulují krok 1 až 7 stručně tak, aby v textu o rozsahu asi 7 až 15 stran potenciálním čtenářům své stati vyložil 1. východiska, 2. postup a 3. hlavní poznatky svého diplomového bádání. Stať by měla být po úpravách připravena k publikaci.